

Správa výzkumných dat a iniciativa EOSC CZ

Martin Dvořák, Masarykova univerzita

23. 10. 2025

Spolufinancováno
Evropskou unií

MUNI
ICS

Krise reprodukovatelnosti výzkumu

Publikované studie nelze zopakovat s dosažením stejných výsledků.

- Výzkumníci za použití stejných dat a postupů nedokáží dospět ke stejným závěrům
- Zpochybnění důvěryhodnosti části vědecké produkce
- Příčiny:
 - Nedostatečně popsaná metodika výzkumu
 - Publikační tlak, malé vzorky, manipulace s daty či analýzou, změna podmínek
 - Nedostupnost/ztráta dat nebo kódu
 - Neexistence/nedodržování standardů pro správu dat a metadat

EOSC – European Open Science Cloud

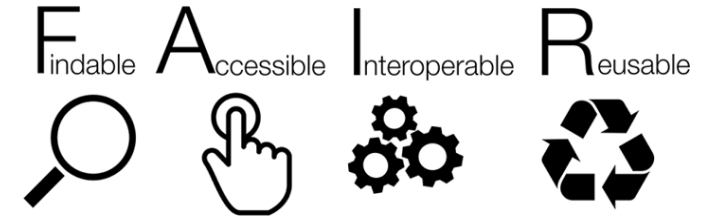
- Iniciativa na podporu správy výzkumných dat napříč zeměmi a vědeckými komunitami
- Federovaný ekosystém, který propojuje výpočetní, úložné a datové zdroje v Evropě
- Správa dat po dobu celého **životního cyklu**

→ Nejedná se o řešení krize, ale vytváří podmínky, prostředí, standardy pro zlepšení reprodukovatelnosti výzkumu

- **FAIR data**

FAIR data

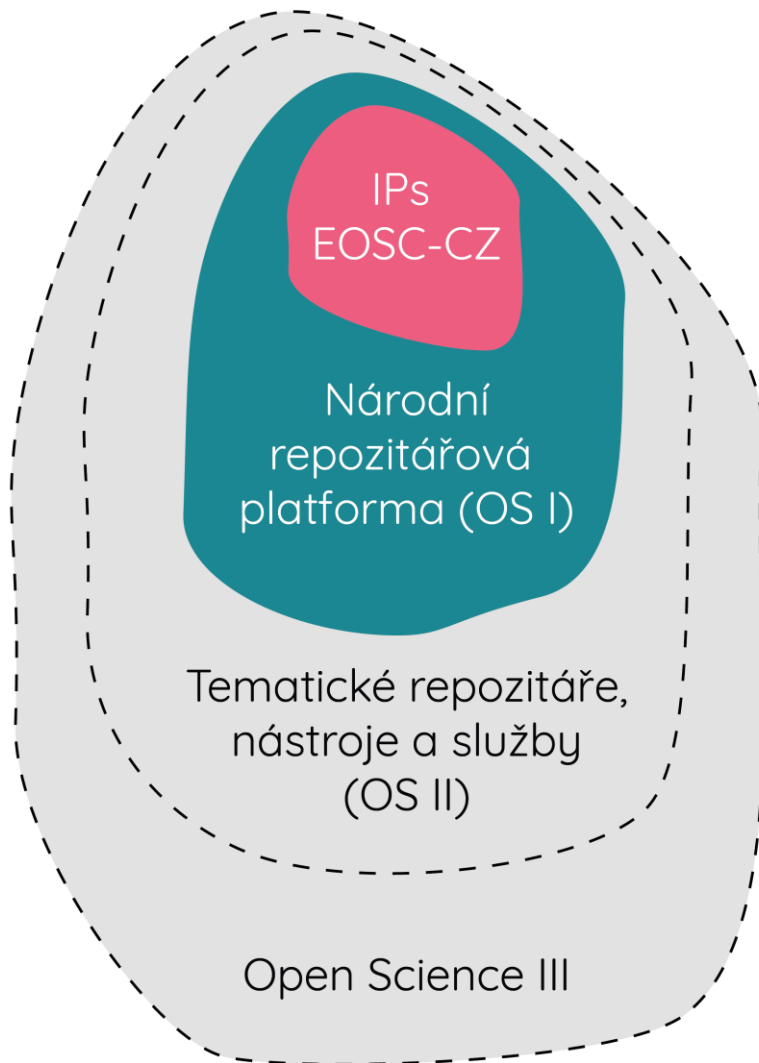

- Data, která jsou nalezitelná/vyhledatelná - findable
- Data, která jsou přístupná - accessible
- Data, která jsou dobře anotována/popsána – interoperable
- Jsou vyjasněny podmínky dalšího užití - reusable

Iniciativa EOSC v ČR

Hlavním výstupem je **Národní datová infrastruktura** pro výzkumná data.

- Společná **platforma** pro sdílení, správu a přístup k datům a výpočetním zdrojům
- Soustava projektů z operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK)

IPs EOSC-CZ (od r. 2023) – organizační a znalostní zázemí

- Organizační (**Sekretariát**) – <https://www.eosc.cz/o-nas/sekretariat-eosc-cz>
- Technická (**Národní metadatový adresář**) – <https://nma.eosc.cz/>
- Vzdělávací (**Školicí centrum**) – <https://www.eosc.cz/skoleni>

Národní repozitářová platforma (OS I, od r. 2024) – „železo”

- **Repozitářové systémy** (DSpace, CESNET Invenio, ASEP-ARL)
- **Pilotní repozitáře**
- **Základní služby** (PIDs, DSW, licence, ...)
- **Compliance** a UX (kyberbezpečnost, ServiceDesk, ...)
- **Školení** – technické aspekty

OS II (od r. 2025) – „oborově specifické služby”

- **Na základě vstupů od 8 tematických pracovních skupin**
Bio/Zdraví/Potraviny, Materiálové vědy, AI & ML, Sociální vědy,
Fyzika, Humanitní vědy a umění, Enviro, Citlivá data

OS III (od r. 2026) – „rozvoj znalostí a dovedností”

CARDS (od 2023) – knihovně-informační zázemí

Zapojení výzkumné komunity ČR

Vědci budují zázemí pro vědce

Architektura národní datové
infrastruktury (NDI)

Metadata

Základní služby

Vzdělávání a lidské zdroje

Bio/zdraví/potraviny

Materiálové vědy a technologie

Data management pro umělou
inteligenci a strojové učení

Sociální vědy

Fyzikální vědy

Humanitní vědy a umění

Environmentální vědy

Citlivá data

Pracovní skupiny EOSC CZ

- Hlavní komunita EOSC
- 12 pracovních skupin
- 4 průřezové: vstupy do NRP
- 8 oborových: vstupy do OS II
- Otevřené zájemcům (kdykoliv přijímá nové členy)
- Vědci pro vědce – tajemníci PS
- Fungování po celou dobu trvání iniciativy

Pracovní skupiny EOSC CZ

Praktické fungování PS EOSC CZ

- Pravidelné schůzky
- Záписy a záznamy
- Otevřené členství na bázi dobrovolnosti

Proč se zapojit?

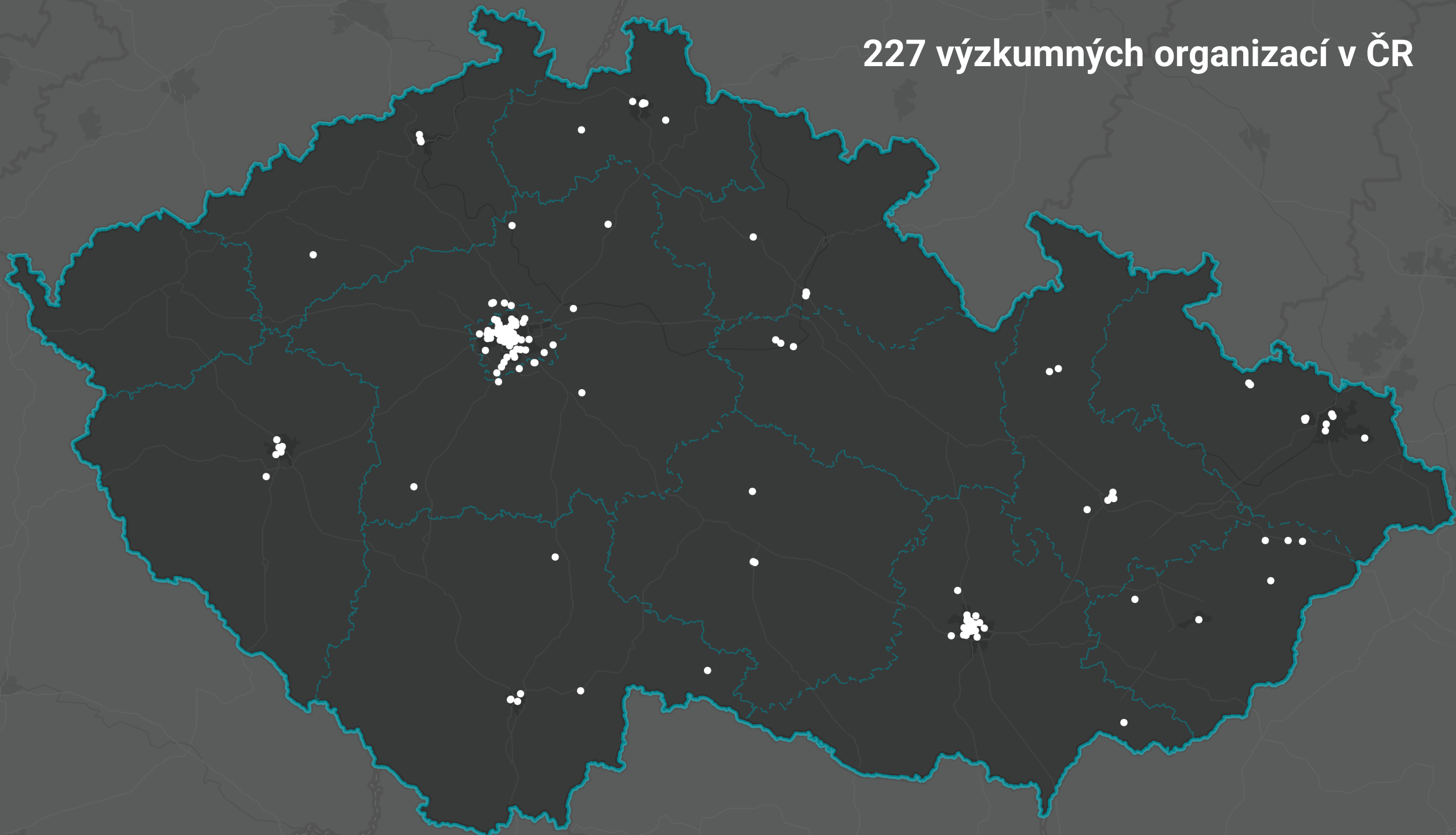
- Odbornost a informovanost
- Budování kontaktů
- Možnost ovlivňovat dění

Máte zájem stát se členem?

<https://www.eosc.cz/pracovni-skupiny>

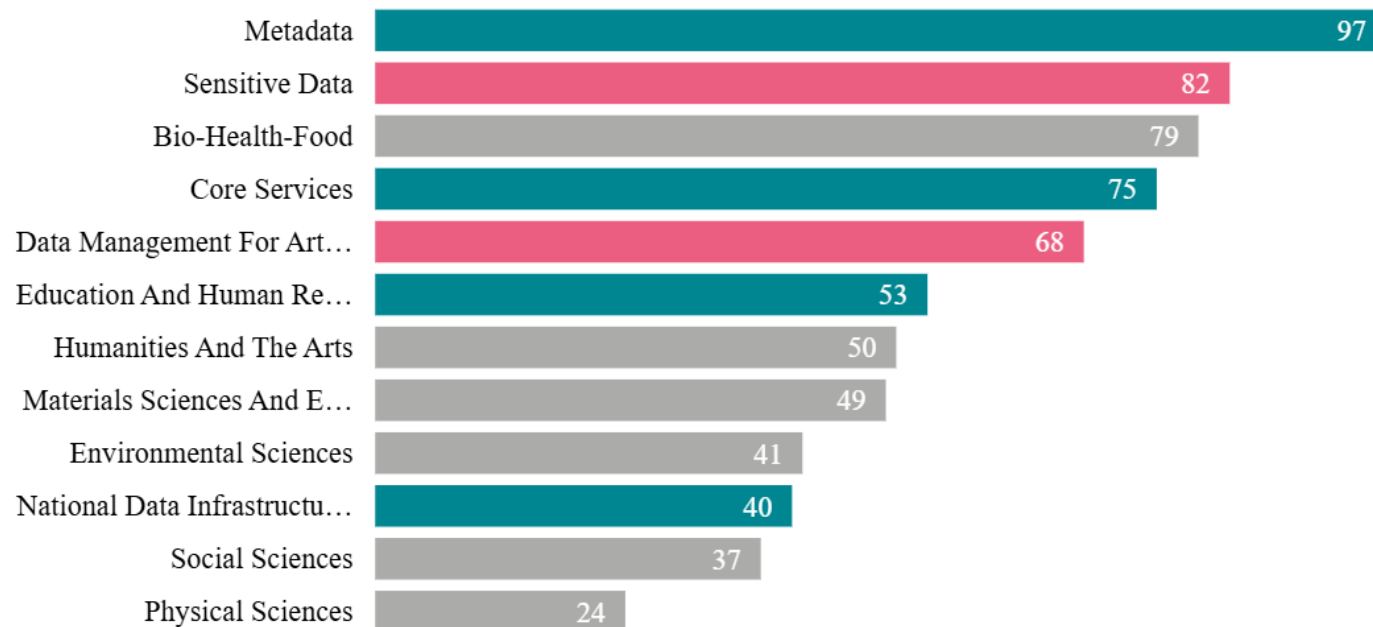
227 výzkumných organizací v ČR

227 výzkumných organizací v ČR
71 zapojeno do PS EOSC CZ
380 členů pracovních skupin

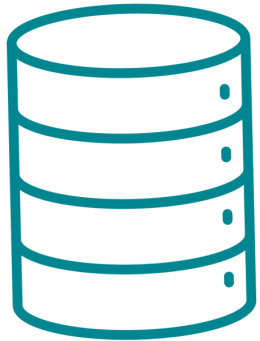
Zastoupení členů v pracovních skupinách

● průřezová ● specifická ● tematická

Národní datová infrastruktura

NDI

Úložné kapacity

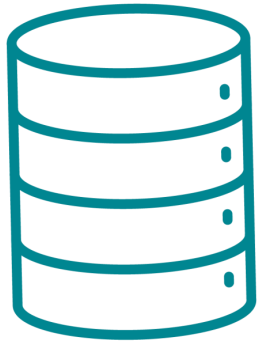

Nástroje a služby

Výpočetní kapacity

Praktické výstupy

Úložné kapacity

Nástroje a služby

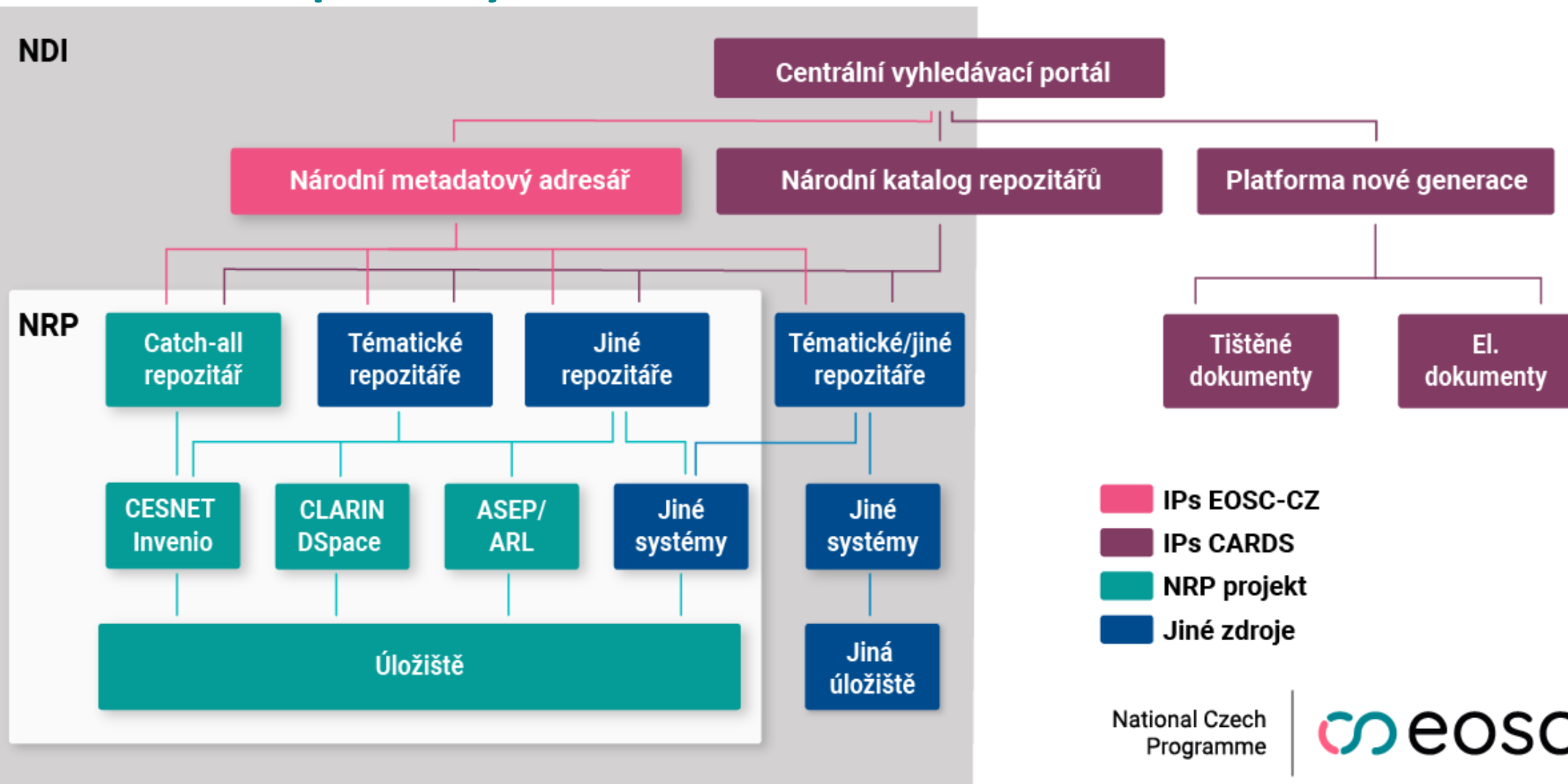

Výpočetní kapacity

Úložné kapacity

NDI

NRP

Úložné capacity

Hardware

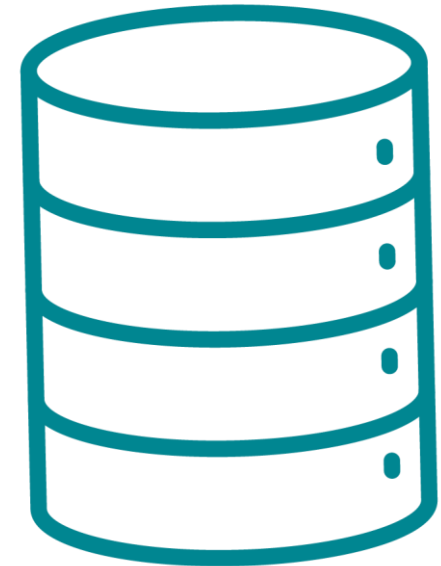
- Fyzická, distribuovaná úložná infrastruktura
- Uživatelská kapacita = 50 PB ve 3 kopiích

Repozitáře

- **Oborové (tematické) repozitáře**
 - 4 pilotní: Databáze molekulární biofyziky, Národní úložiště pro biodiverzitní data, Repožitář pro biologická zobrazovací data, ArchaeoVault
- **Catch-all repozitář**
- **Národní metadatový adresář**

Repozitářové systémy

- CESNET Invenio, CLARIN-DSpace, ASEP-ARL

Pilotní repozitáře

 Documentation Tutorials Deposit sign in with

Molecular Biophysics Database

 All records

Example: Lysozyme, NaCl, K_D, homo sapiens, xyhds-adf3t (record id) [Advanced search](#)

Molecular Biophysics Database collects raw data produced in experiments with biomolecular samples, biological material or other material, using molecular biophysics methods, such as Microscale Thermophoresis (MST), Biolayer interferometry (BLI), Surface Plasmon Resonance (SPR) and others.

MBDB development is supported by the project **MOSBRI** - Molecular Scale Biophysics Research Infrastructure of the European Commission, no. 101004806

Currently supported techniques

 MST
Microscale thermophoresis

 BLI
Bio-layer interferometry

 SPR
Surface plasmon resonance

 ITC
Isothermal titration calorimetry

<https://mbdb-data.org/>

Czech Repository of Herbarium Specimen Images

EOSC CZ

This repository is a part of the Czech National Repository Platform [NRP](#) [EOSC CZ](#)

Interoperability

Designed and maintained with interoperability support for [JACO](#) and [GBIF](#) as global aggregators.

Documentation

Please read the [documentation](#) to understand how the repository imports and publishes digital images.

Co-funded by
the European Union

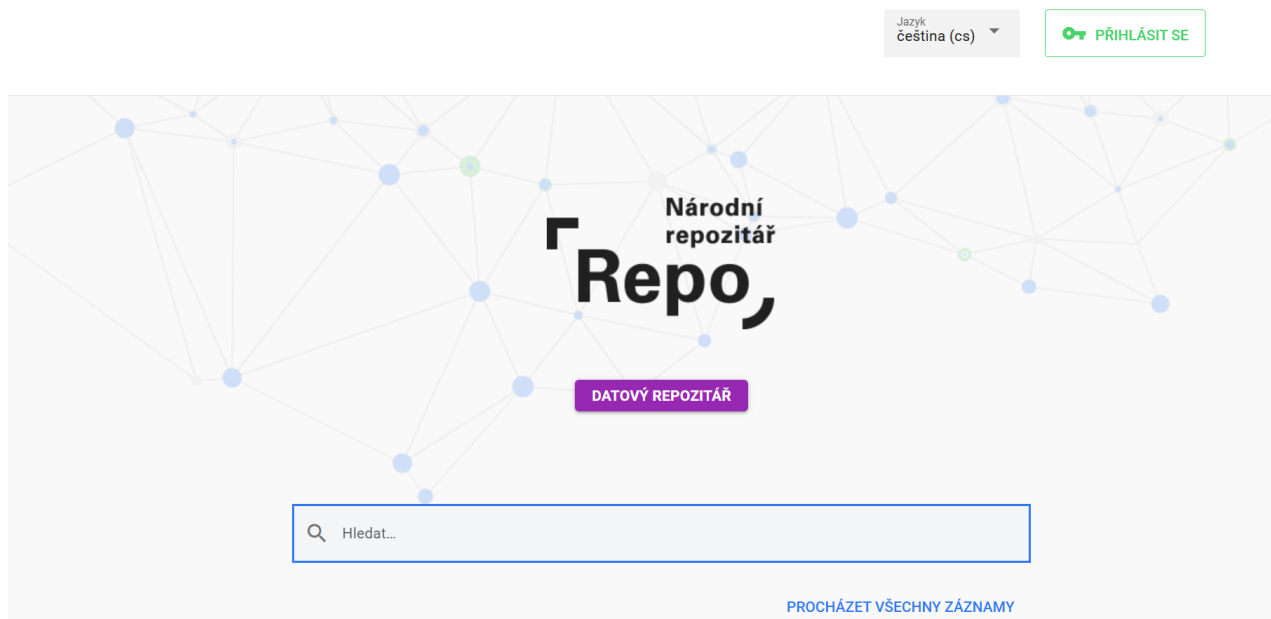
MINISTRY OF EDUCATION,
YOUTH AND SPORTS

National Czech
Programme

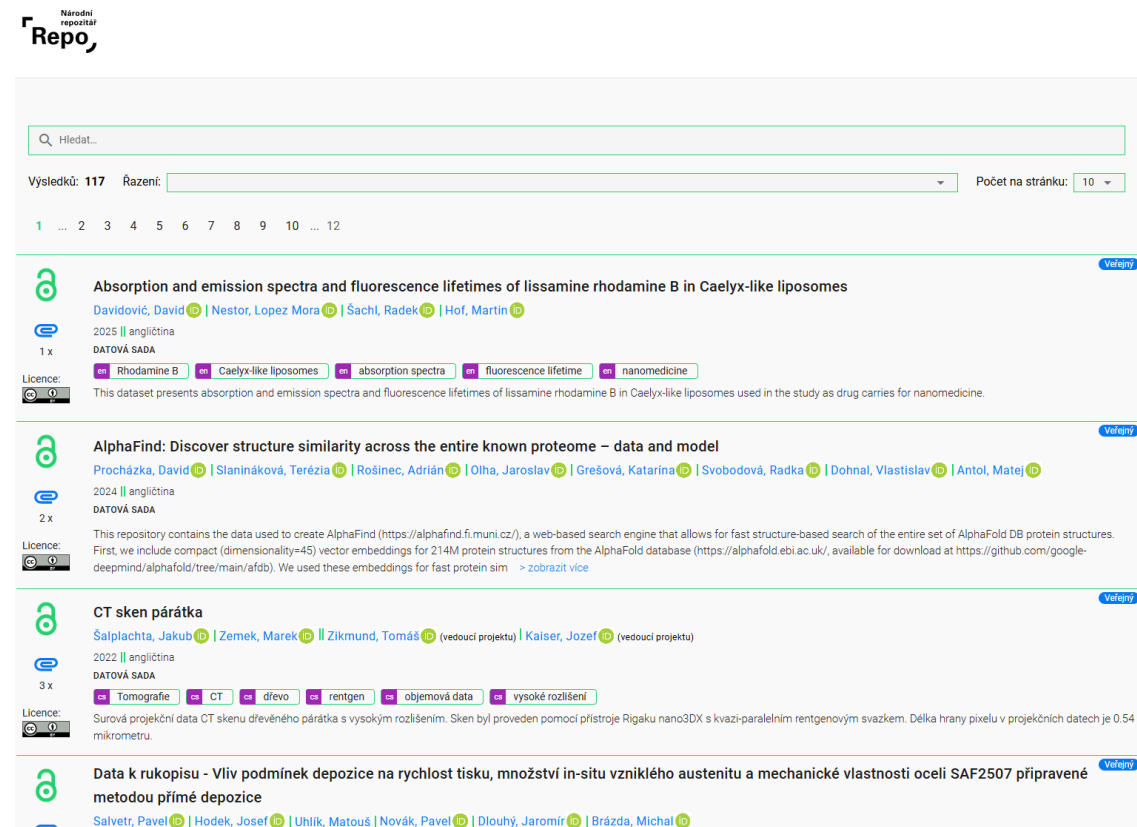

<https://herbarium.biodiversity.cz/>

Catch-all repozitář

<https://data.narodni-repozitar.cz/>

ČESKÉ DATOVÉ REPOZITÁŘE

ZOOLOGY

ENVIRO

BIOMONITORING

EXPOSOME

AI

IMAGING

SIMULATIONS

PHENOTYPE

BIOPHYSICS

SOCIAL

MAPS AND DATA

SENSITIVE SOCIAL DATA

REPO CZ

ISOARCH

PLANTS

AGROFOOD

BIO/CHEM

OMICS

FUNGI

MATERIALS

LINGUISTICS

BIOIMAGING

BIODIVERSITY

ARCHAEOVAULT

DUNE

LASER-PHYSICS

OBSERVATORY

CRYSTALOGRAPHY

PLASMA

ARTS

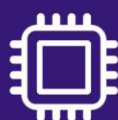
MOLECULAR BIOPHYSICS

LAUEDB

SENSORS

SOLAR

TELESCOPE

CORPUS

BIBLIOGRAPHY

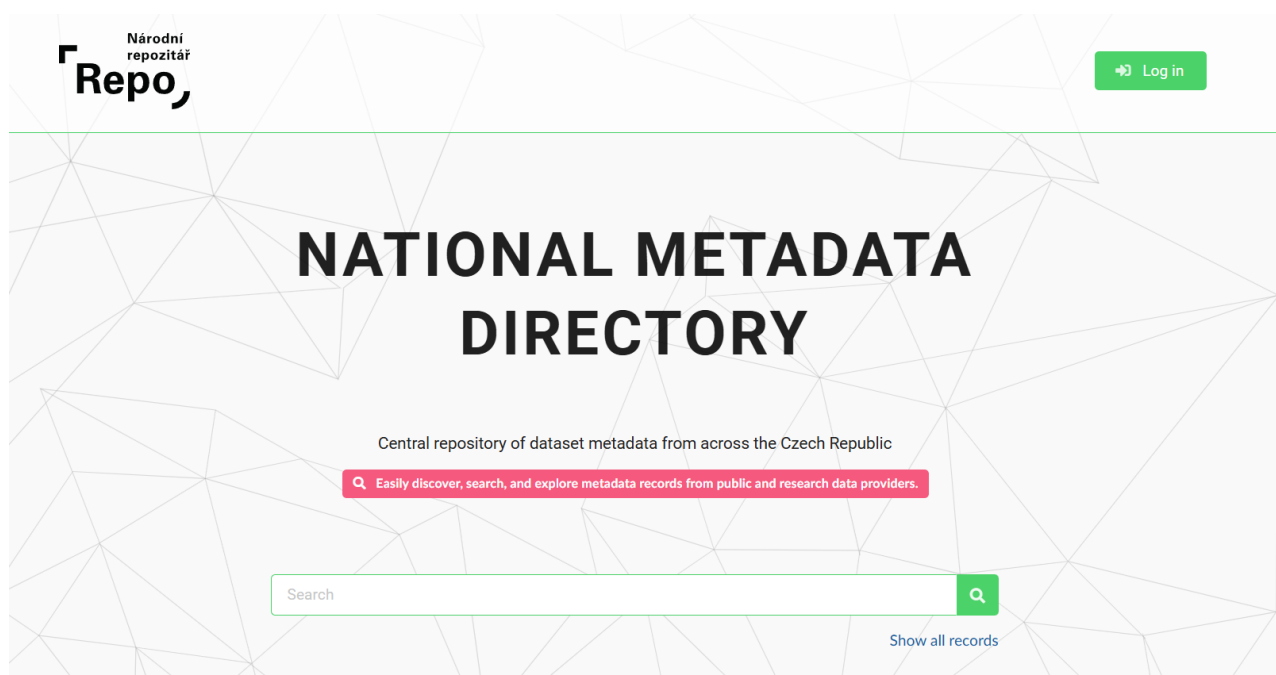
ARCHAEO-MAPS

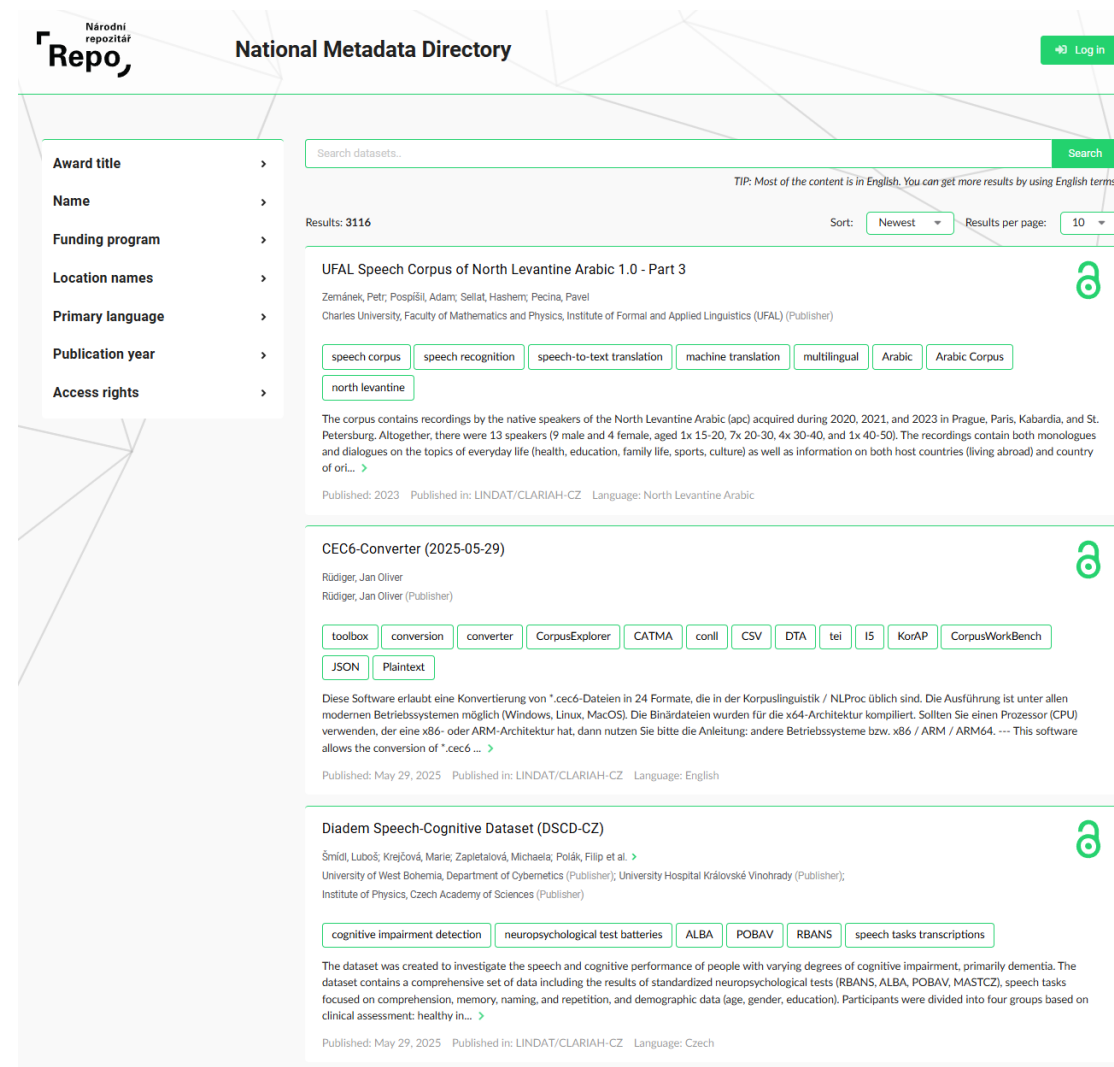
ARCHAEOLOGY

Národní metadatový adresář

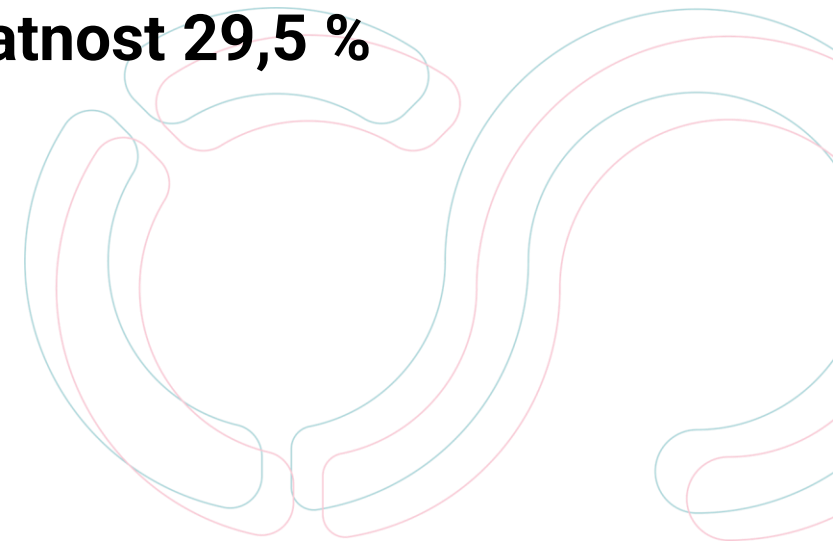

<https://nma.eosc.cz/>

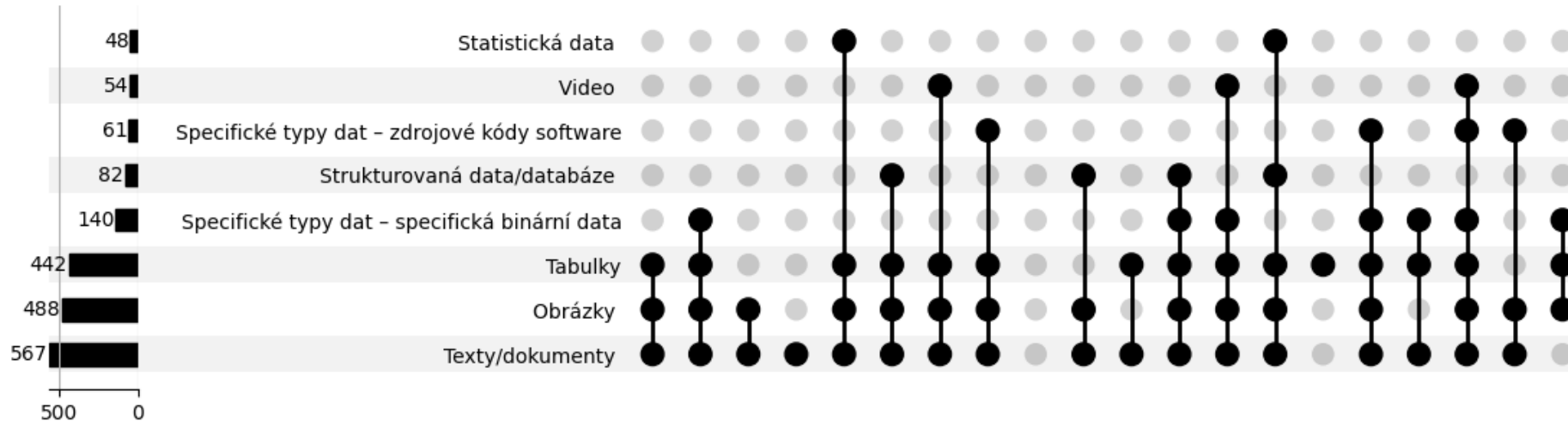
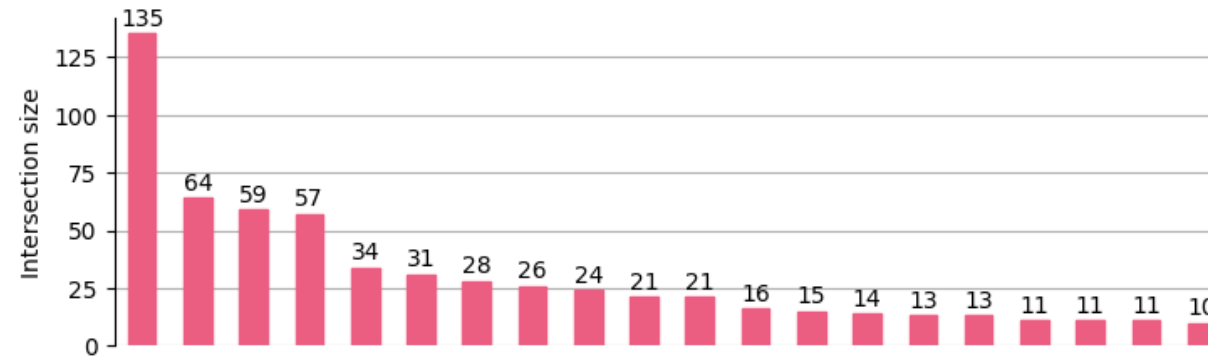
Národní průzkum „Správa výzkumných dat“

- Cíl: Zjistit stav práce s výzkumnými daty v ČR
- Osloveno 3 796 **hlavních řešitelů** výzkumných projektů
- Odpovědělo 1 121 respondentů (hlavních řešitelů); **návratnost 29,5 %**
- 50 otázek

Jaká data v projektu generujete?

N=1121

Jaký objem dat jste v rámci výzkumu vygenerovali?

N=1121

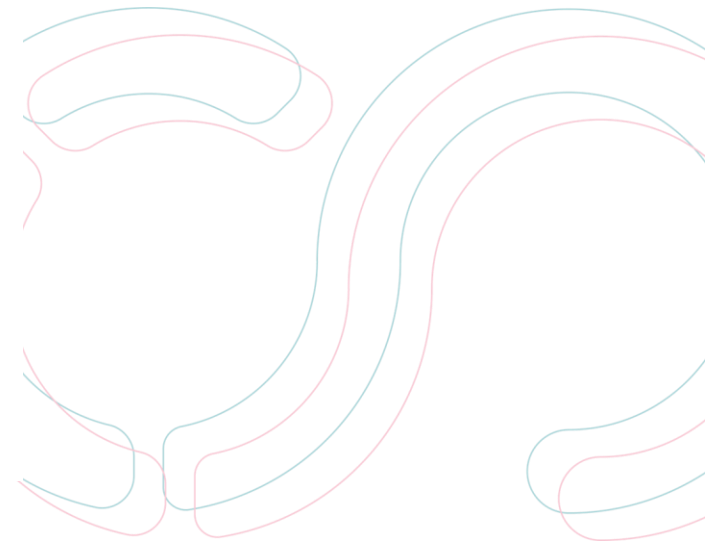
	Počet	Podíl (%)
Méně než 1 GB	233	21,1
<u>1 – 10 GB</u>	260	23,6
10,1 – 100 GB	219	19,8
100,1 GB až 1 TB	144	13,0
1,1 TB – 10 TB	93	8,4
10,1 TB – 100 TB	42	3,8
Více než 100 TB	12	1,1
Nevím	101	9,1
Celkem	1104	100,0

Metadata

- **59 % respondentů** opatřuje data metadaty
 - **7,2 %** Používání standardizovaných schémat
 - **36,3 %** Textový soubor readme
 - **23,2 %** Metadata z přístrojů
- **41 % respondentů** metadata nepoužívá
 - **6,2 %** Nevíme, jak na to
 - **2,4 %** Nemáme potřebné technické vybavení
 - **10,7 %** Nemáme kapacity (lidské, finanční)
 - **28,8 %** Pro projekt to není důležité

Očekávaná doba uložení dat

	Přírodní vědy	Technické vědy	Lékařské vědy	Zemědělské a veterinární vědy	Společenské vědy	Humanitní vědy
Do 3 let	1,6	7,7	2,8	10,9	4,5	5,3
<u>3 – 5 let</u>	14,3	22,6	22,2	21,8	20,9	10,6
<u>6 – 10 let</u>	20,5	23,2	21,3	21,8	13,6	5,3
Více než 10 let	18,9	11,9	28,7	12,7	10,0	9,7
Trvale	43,0	28,6	25,0	32,7	41,8	59,3
Nechceme / nepotřebujeme data uchovávat	1,6	6,0	0,0	0,0	9,1	9,7

Praktické výstupy

Úložné kapacity

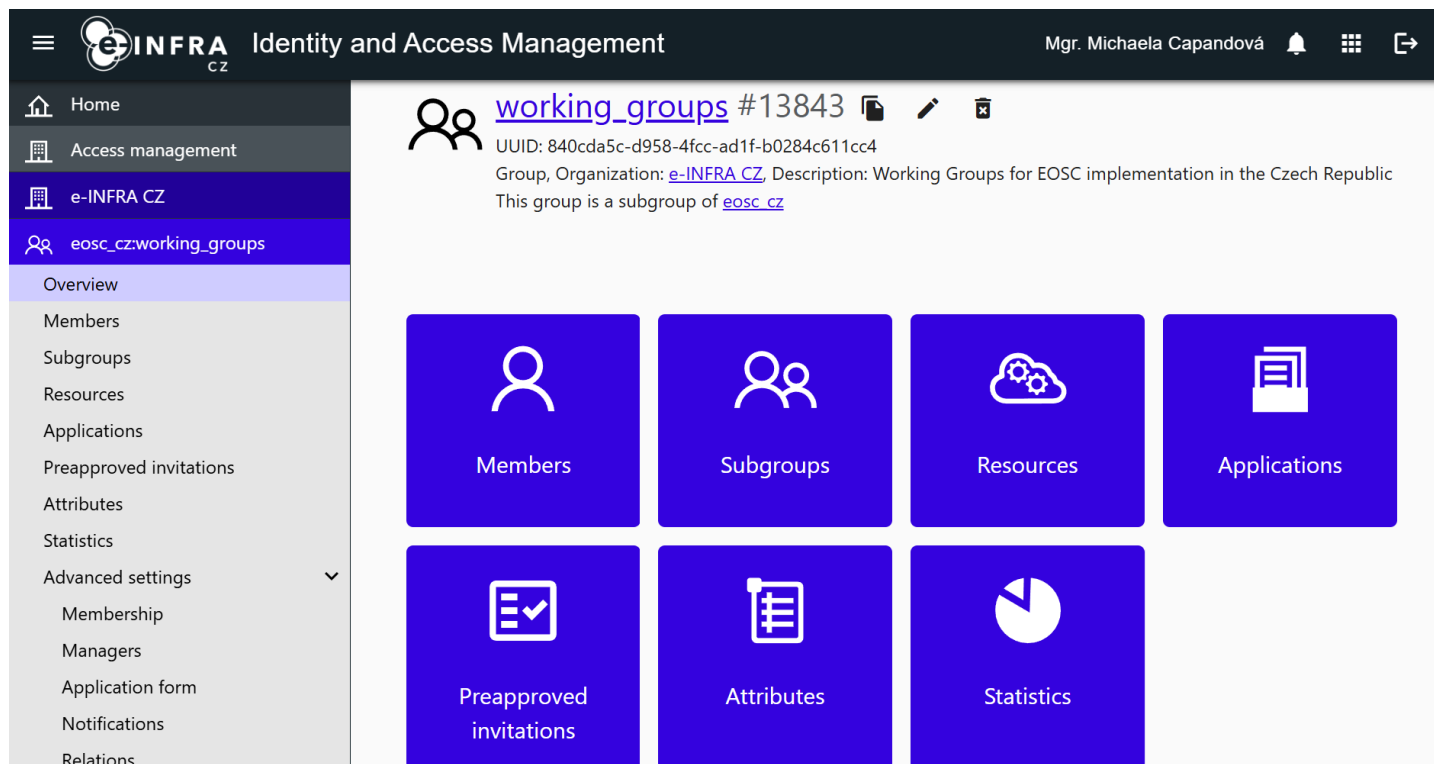
Nástroje a služby

Výpočetní kapacity

Autentizační a autorizační infrastruktura (AAI)

Umožňuje uživatelům z různých institucí jednoduchý přístup k datům a službám.

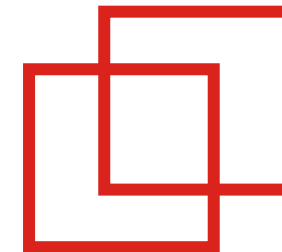

- Řízení přístupu a identit
- Řízení skupin a jejich rolí
- Přidělování práv

<https://perun-aai.org/>

Identifikátory CZ

 identifikátory.cz

Persistent Identifiers

[Persistent Identifiers](#) ▾ [Services](#) ▾ [About us](#) [News](#)

[Home](#) / [Persistent Identifiers](#)

Persistent Identifiers

Learn more about each persistent identifier (PID). Persistent identifiers are tools that are used to uniquely identify people, organisations, and other objects (e.g., books, articles, datasets) in a scholarly communication system.

**ORCID iD for
researchers**

DOI for objects

ISBN for books

ISSN for periodicals

**ISMN for notated
music**

**ROR for
organizations**

IGSN for samples

Other PIDs

SensitiveCloud

Zabezpečené prostředí pro ukládání, sdílení a zpracování dat

- Primárně určeno pro práci s vlastními citlivými daty
- Postupné rozšířené pro podporu řízeného sdílení dat
(hlavní technický prvek pro práci s citlivými daty v rámci NDI)
- Zahrnuje úložiště, výpočetní zdroje, podpora hotových webových aplikací

S jakými typy citlivých dat v projektu pracujete? N=304

	Ano
Osobní údaje (např. jméno, rodné číslo, zdravotní stav, biometrické údaje)	20,0 % 224
Obchodní tajemství (např. informace o klientech, strategické plány, finanční dokumenty)	6,0 % 67
Utajovaná data (např. data týkající se bezpečnosti státu)	1,2 % 13

Data Stewardship Wizard

Nástroj na plánování správy výzkumných dat (DMP), použití NRP instance zdarma

DS Wizard

Dashboard

Projects

Storage Costs Evaluator

DSW Guide

Test 1

Share

Questionnaire Metrics Preview Documents Settings

View Import replies

TODOs 1 Comments Version history

Current phase

Before Submitting the Proposal

Chapters

I. Administrative information 1

II. Re-using data 1

III. Creating and collecting ... 5

IV. Processing data ✓

V. Interpreting data ✓

VI. Preserving data 2

VII. Giving access to data 3

IV. Processing data

In the processing phase, the data will be undergoing the mostly automated steps for processing, before the analysis and interpretation.

In this chapter, many questions are focusing on the compute environment that is used to process the data and make it available for interpretation by project partners. Some of those questions (e.g. on workflow systems and data provenance) are also relevant for the work in the interpretation phase.

✓ IV.1 Will you be using a shared working space to work with your data?

Horizon Europe DMP

Will you be using a working space containing data and software specific to the project that is shared between all the people working on the data in the project? Sometimes such a system is called a *Virtual Research Environment*.

☒ Desirable: Before Submitting the Proposal

☐ a. No, participants in the project each have different collections of data and tools

☒ b. Yes

Clear answer

Answered 2 minutes ago by Antonin Zita.

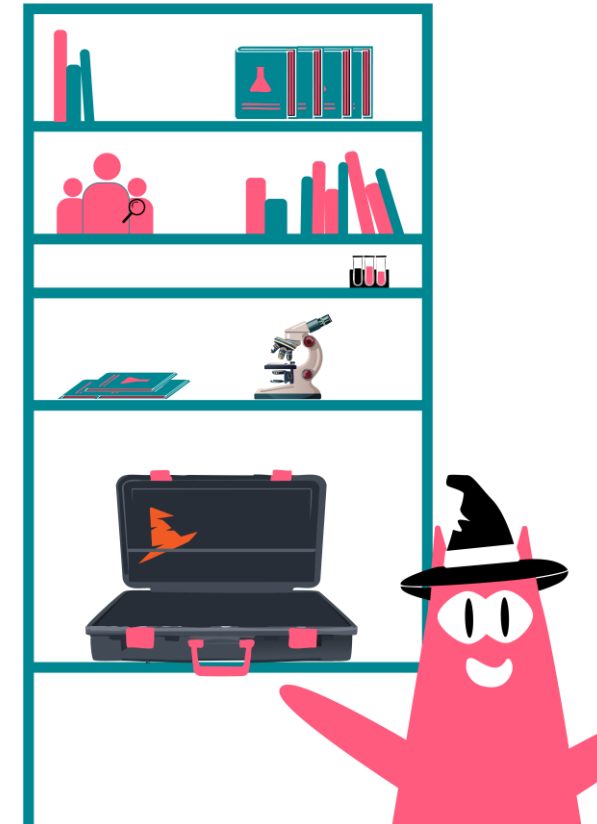
⤴ Collapse

⌛ IV.1.b.1 How will access to the work space be controlled?

Horizon Europe DMP

☐ a. Only all project members have read/write access to the data

☐ b. Anyone in the institute has read access to the data; all project members have read/write access.

Praktické výstupy:

Úložné kapacity

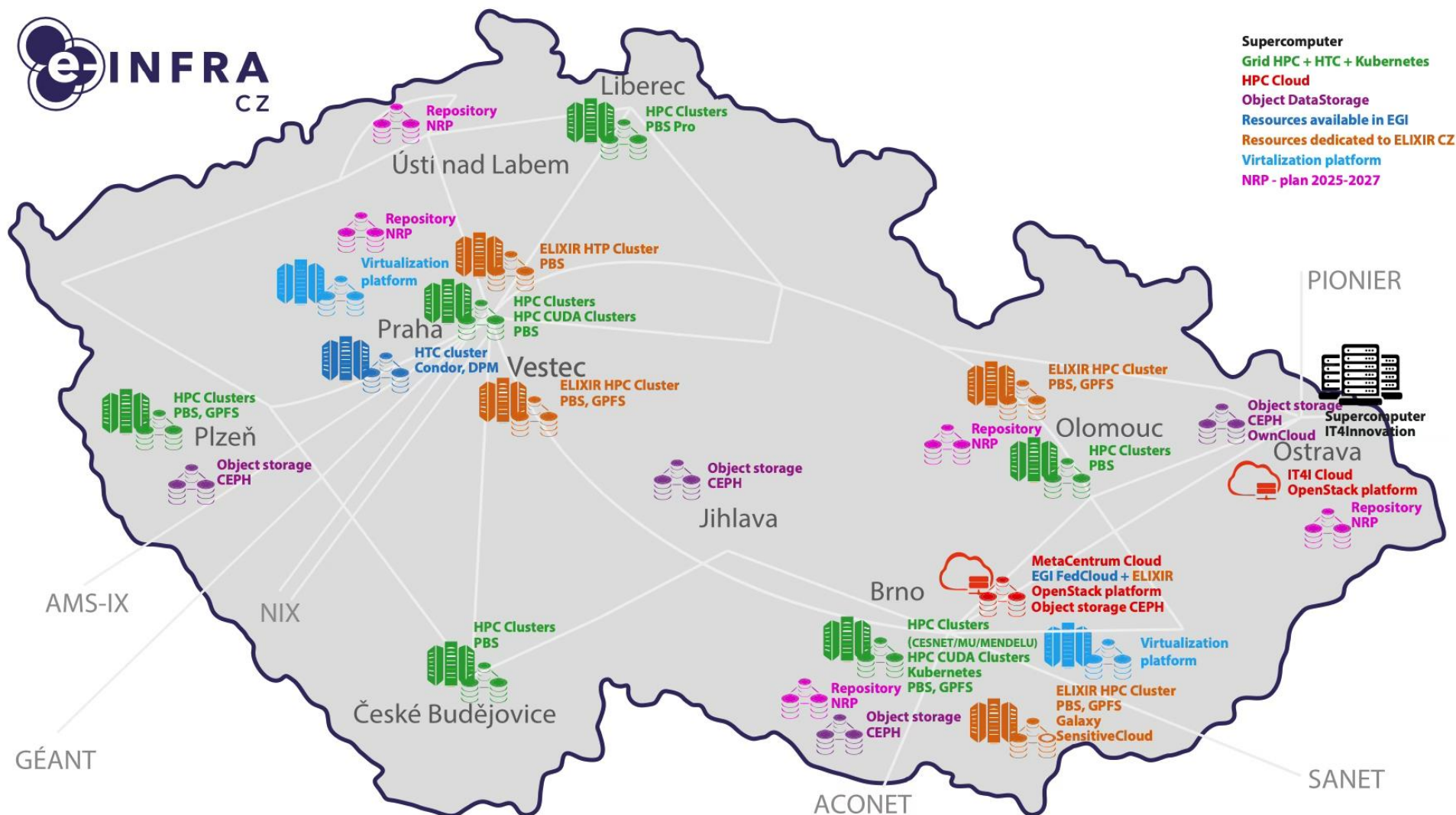

Nástroje a služby

Výpočetní kapacity

Zázemí velké výzkumné infrastruktury e-INFRA CZ

Gridová infrastruktura

metacentrum

a

Superpočítačové centrum

 **VŠB TECHNICKÁ
UNIVERZITA
OSTRAVA**

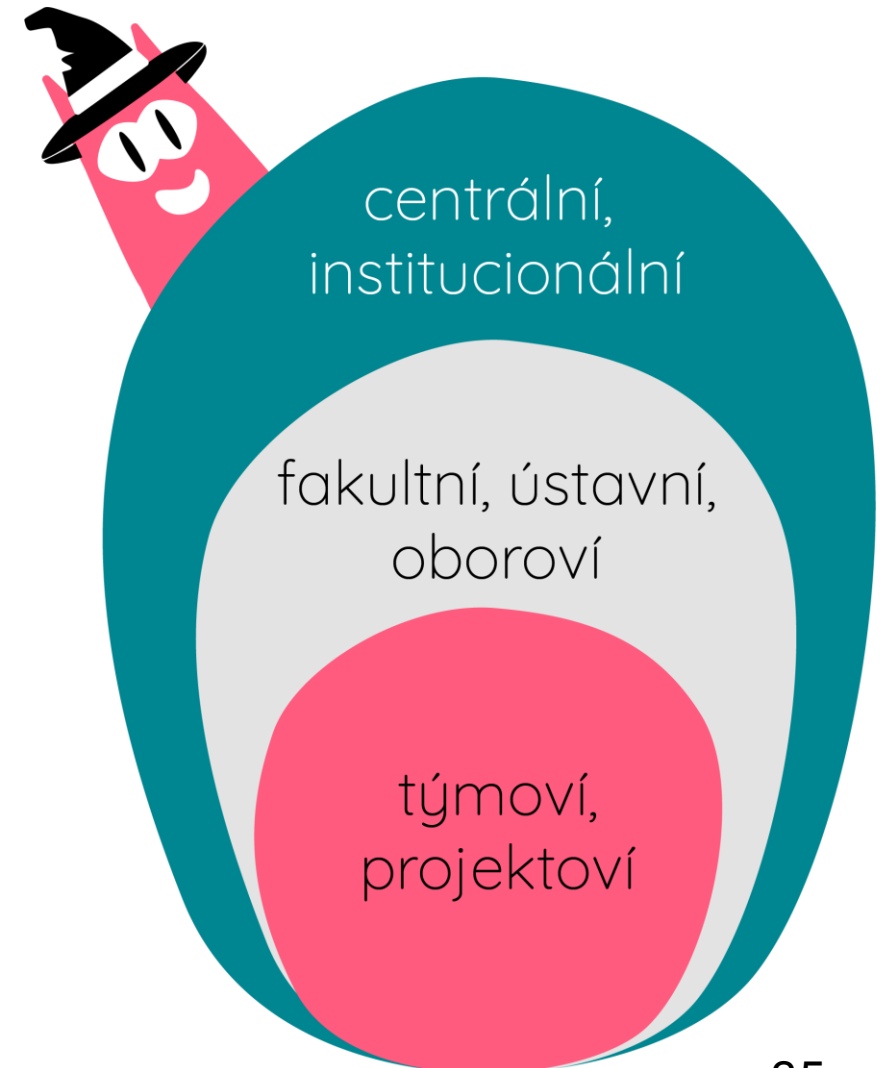
**IT4INNOVATIONS
NÁRODNÍ SUPERPOČÍTAČOVÉ
CENTRUM**

Podpora práce s daty

Data stewardi

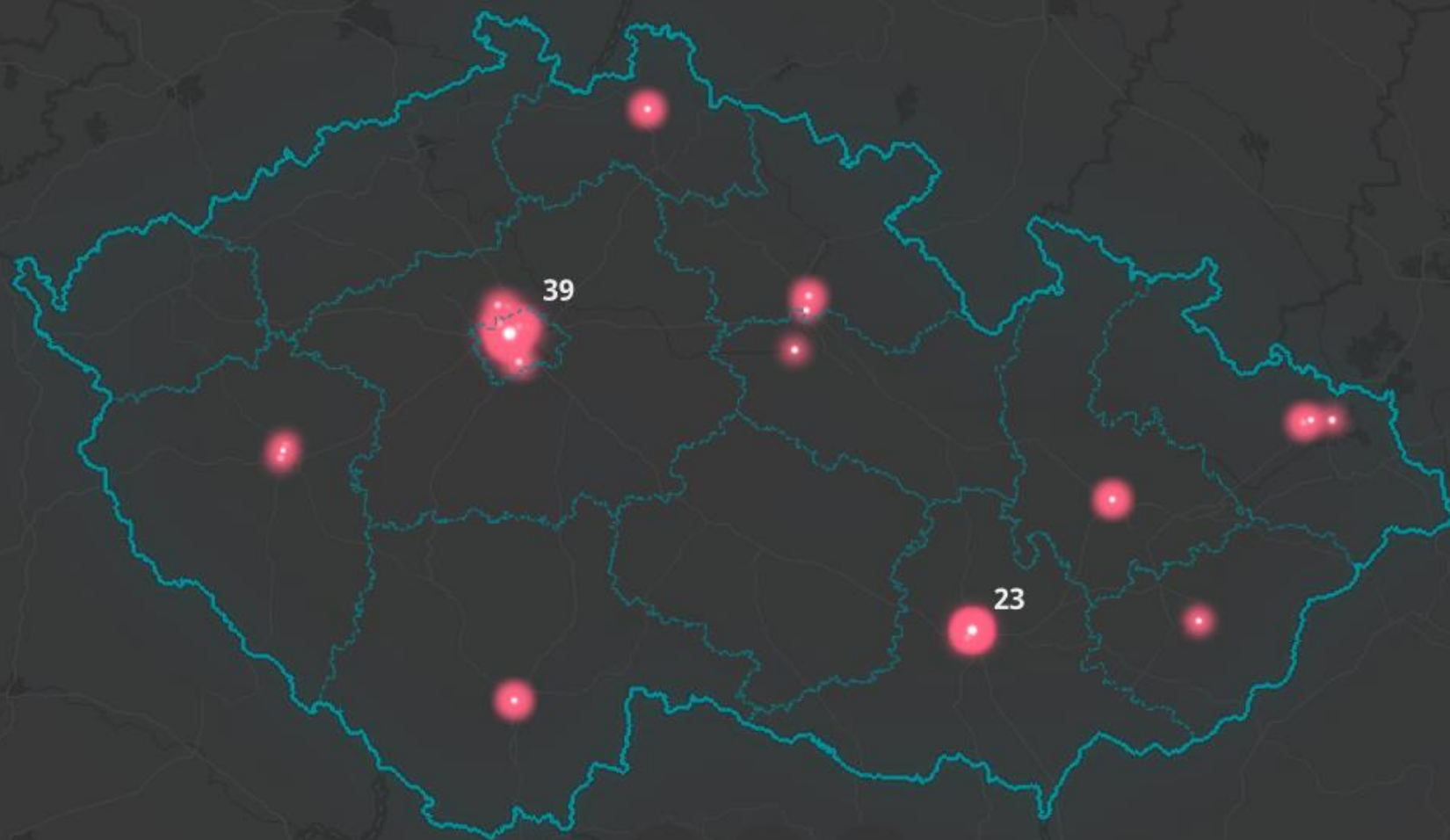
- Nový typ pozice zaměřené na **podporu správy výzkumných dat**
- Odpovědnost za nastavení a dodržování **osvědčených postupů při práci s daty**
- Zajištění **integrity a bezpečnosti dat** a dodržování **FAIR zásad**
- **Pojítka** mezi výzkumem, infrastrukturou a správou dat

Typy data stewardů

Mapa data stewardů v ČR

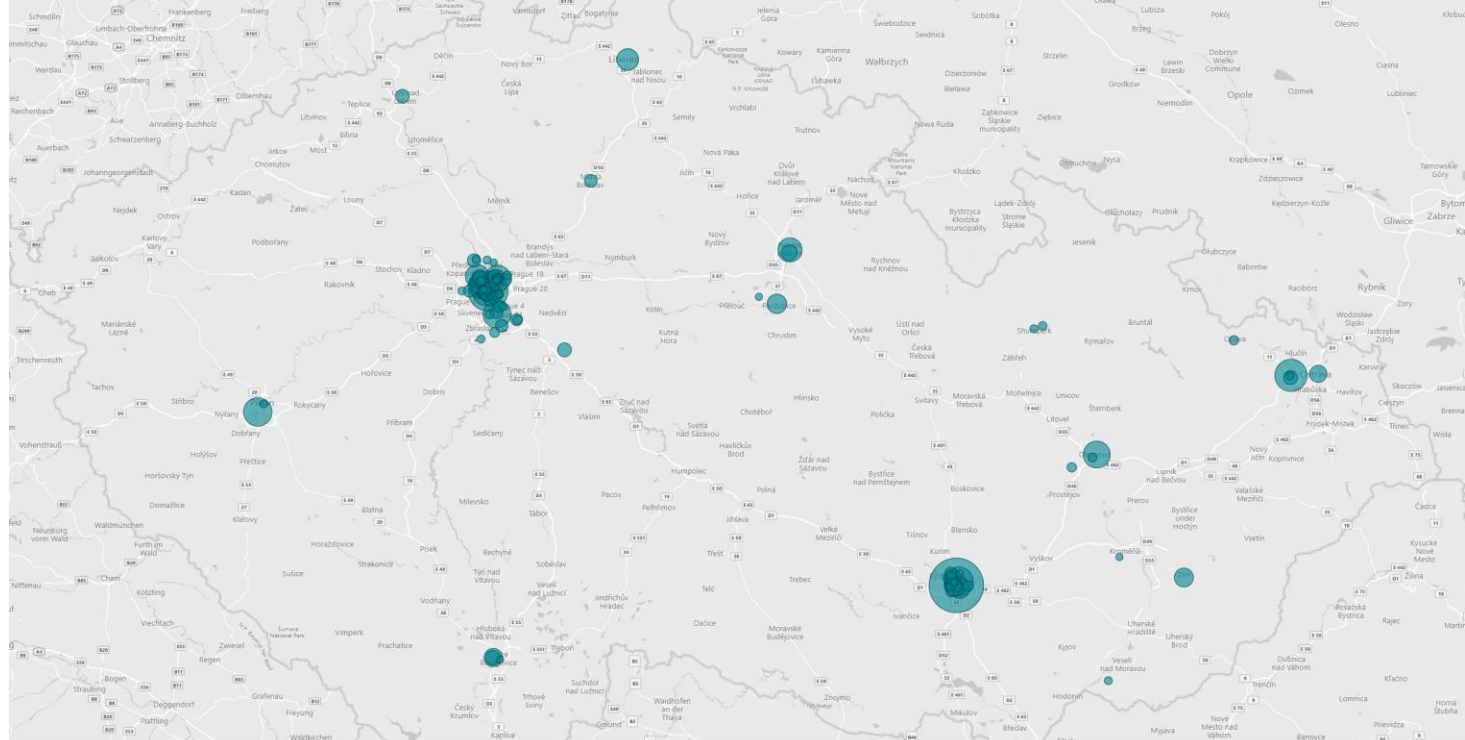
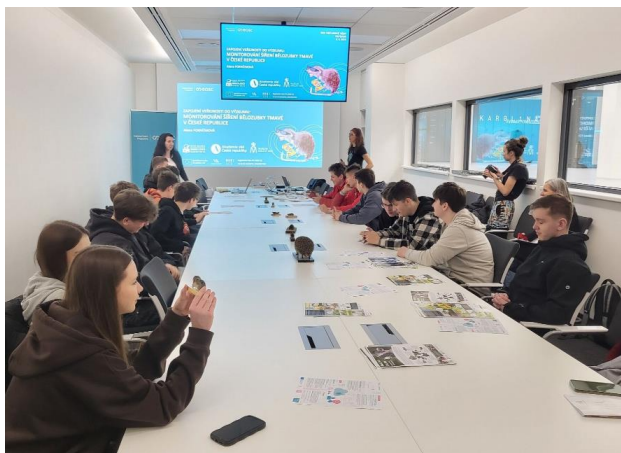
Institute NEBO jméno a příj...

Vzdělávání

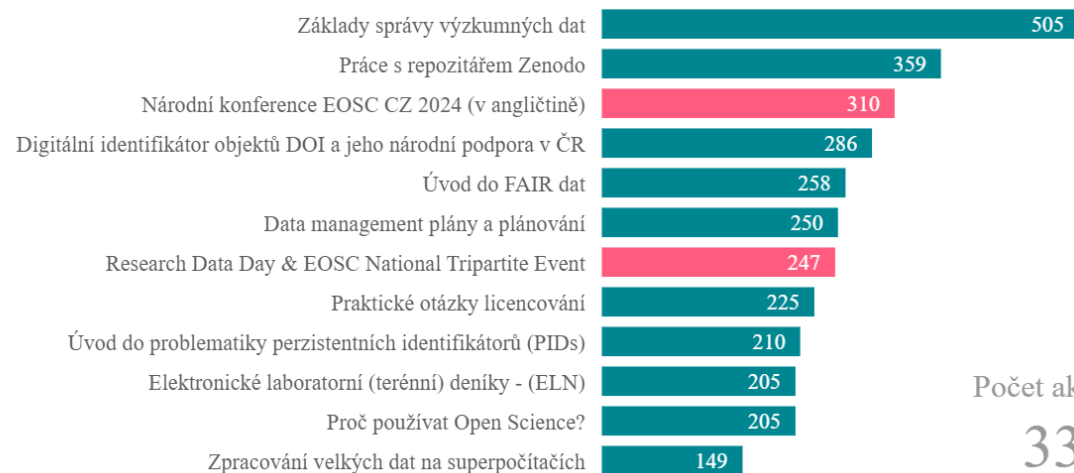
Stats

- Školení obsahově pokrývají témata související s **životním cyklem dat**
- 33 školení, 4 konference
- 5 000 registrací, 127 institucí

Počet registrací na jednotlivých aktivitách

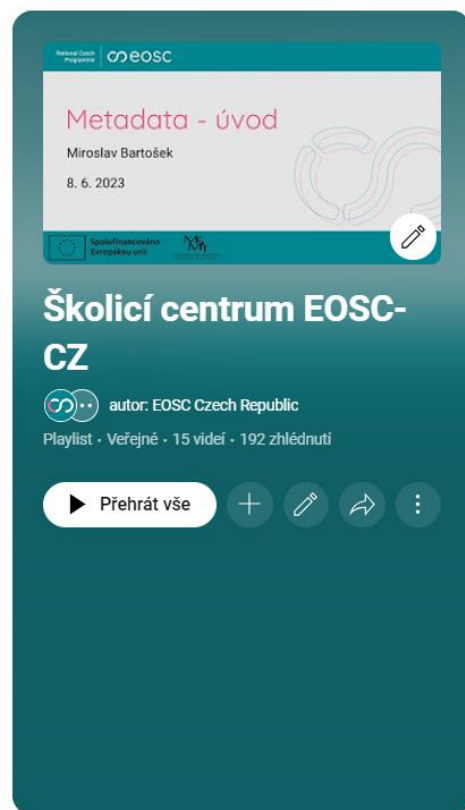
● konference ● seminář ● školení

Počet aktivit

33

Databáze školení na YouTube a webu

Metadata - úvod

EOSC Czech Republic • 450 zhlédnutí • před 1 rokem

Úvod do metadat II - metadaty v kontextu NRP

EOSC Czech Republic • 221 zhlédnutí • před 1 rokem

Úvod do organizace znalostí: řízené slovníky, ontologie

EOSC Czech Republic • 166 zhlédnutí • před 1 rokem

Systémy pro Národní repozitářovou platformu (NRP)

EOSC Czech Republic • 254 zhlédnutí • před 10 měsíci

Pilotování Data Stewardship kurzu pro doktorandy

EOSC Czech Republic • 119 zhlédnutí • před 1 rokem

[Záznamy školení](#)

Školení podle životního cyklu dat

Přehledové a úvodní kurzy

Plánování a příprava dat

Sběr dat

Zpracování dat

Analýza dat

Ukládání dat

Sdílení dat

Znovuvyužití dat

Ostatní

<https://www.eosc.cz/skoleni>

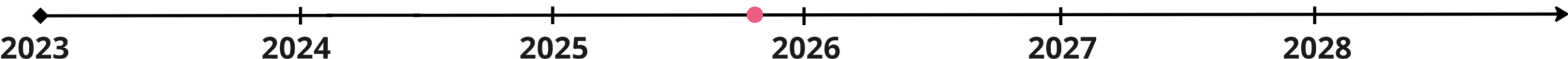

Co bude následovat

Konec první fáze

Fáze 1

- **Zapojení českých výzkumníků** a odborníků
- **Organizace pracovních skupin** a komunit
- **Kick-off třech hlavních projektů**
- **Navržení** základní infrastruktury a služeb
- **Spuštění prvních** služeb
- **Zvýšení povědomí**

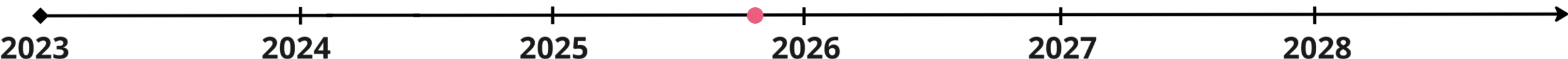
Přechod do druhé fáze

Fáze 1

- Zapojení českých výzkumníků a odborníků
- Organizace pracovních skupin a komunit
- Kick-off 3 hlavních projektů
- Navržení základní infrastruktury a služeb
- Spuštění prvních služeb
- Zvýšení povědomí

Fáze 2

- Spuštění infrastruktury
- Spuštění všech základních služeb
- Integrace prvních repozitářů
- Podpora data management dovedností a know-how
- Integrace národního a mezinárodního ekosystému
- Návrh modelu udržitelnosti

Důležité odkazy a kontakty

[Web EOSC CZ](#)

[Newsletter iniciativy EOSC CZ](#)

- Máte nějaké otázky?
 - info@eosc.cz
- Máte nápad na přednášku nebo školení?
 - events@eosc.cz
- Chcete kontaktovat naše komunikátory?
 - pr@eosc.cz

@EOSC Czech Republic

@eosccz.bsky.social

Děkuji za pozornost

Martin Dvořák

dvorak@ics.muni.cz

<https://www.linkedin.com/in/madvorak/>

Spolufinancováno
Evropskou unií

MUNI
ICS

VŠB TECHNICKÁ
UNIVERZITA
OSTRAVA

IT4INNOVATIONS
NÁRODNÍ SUPERPOČÍTAČOVÉ
CENTRUM